

جمهوری اسلامی ایران

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

آیین نامه تأسیس مراکز تحقیقاتی علوم پزشکی دولتی

با توجه به تعالیم اسلام در زمینه گسترش مرزهای دانش، به منظور ارتقاء سطح سلامت جامعه و تأکید بر عملیاتی کردن نقشه جامع علمی کشور جهت رسیدن به اهداف سند چشم‌انداز ایران ۱۴۰۴ از طریق تأسیس واحدهای تحقیقاتی (مرکز، پژوهشگاه و پژوهشگاه)، آیین‌نامه حاضر به منظور جامعیت بخشیدن به مراحل و شرایط اخذ موافقت اصولی، موافقت قطعی، مراحل اجرایی صدور مجوز، ارزشیابی و لغو مجوز مراکز تحقیقاتی علوم پزشکی و با توجه به نیاز روز مبتنی بر توسعه کیفی ساختارهای پژوهشی بر اساس بازنگری «آیین‌نامه تأسیس و ارزشیابی واحدهای تحقیقاتی علوم پزشکی مصوب جلسه مورخ ۱۳۸۸/۵/۳۱ شورای گسترش دانشگاه‌های علوم پزشکی» تدوین و اجرایی شده است.

ماده ۱. تعاریف

۱-۱. مؤسسه دولتی واحد سازمانی مشخصی است که به موجب قانون ایجاد شده یا می‌شود و با داشتن استقلال حقوقی، بخشی از وظایف و اموری را که بر عهده یکی از قوای سه‌گانه و سایر مراجع قانونی می‌باشد، انجام می‌دهد. کلیه سازمان‌هایی که در قانون اساسی نام برده شده است در حکم مؤسسه دولتی شناخته می‌شود.

۲-۱. مرکز تحقیقات

کوچک‌ترین واحد تحقیقاتی است که در یکی از زمینه‌های علوم پزشکی با درخواست بالاترین مقام مسئول دانشگاه (دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی/سازمان/مؤسسه متعاقب تأیید معاونت تحقیقات و فناوری وزارت متبوع، به تصویب شورای گسترش دانشگاه‌های علوم پزشکی رسیده باشد.

تبصره ۱-۱. مدارک و مستندات ارسالی کلیه مراکز تحقیقاتی بایستی ابتدا در معاونت تحقیقات و فناوری وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی بررسی و مورد تأیید قرار گرفته و مجوز فعالیت خود را از شورای گسترش دانشگاه‌های علوم پزشکی اخذ نمایند. تبصره ۲-۱. فعالیت یک یا چند گروه پژوهشی در ذیل مرکز تحقیقات بلامانع می‌باشد.

۳-۱. عضو مؤسس

عضو مؤسس به اعضای هیئت علمی دارای مدارک تحصیلی حداقل کارشناسی ارشد و بالاتر مورد تأیید وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی و علوم، تحقیقات و فناوری اطلاق می‌شود که پیشنهاد تأسیس مرکز را داده و در آن مرکز به فعالیت تحقیقاتی اشتغال دارد.

۱-۳-۱. عضو مؤسس تمام‌وقت

به عضو هیئت علمی تمام‌وقتی اطلاق می‌شود که با ابلاغ رئیس دانشگاه/دانشکده/مؤسسه درخواست‌کننده مرکز تحقیقاتی در آن مرکز حضور داشته و به فعالیت تحقیقاتی بپردازد.

۲-۳-۱. عضو مؤسس نیمه‌وقت

به عضو هیئت علمی اطلاق می‌شود که با ابلاغ رئیس دانشگاه/دانشکده/مؤسسه متبوع، در آن مرکز به‌عنوان هیئت علمی نیمه‌وقت حضور داشته و به فعالیت تحقیقاتی بپردازد.

تبصره ۲-۱. ابلاغ اعضای هیئت مؤسس و پژوهشگران مرکز تحقیقاتی، متعاقب صدور مجوز موافقت اصولی مرکز از شورای گسترش دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور توسط رئیس دانشگاه/دانشکده/مؤسسه متبوع صادر خواهد شد.

تبصره ۱-۳. هر عضو مؤسس می‌تواند حداکثر در یک مرکز تحقیقاتی به صورت تمام‌وقت و یا در دو مرکز تحقیقاتی به صورت نیمه‌وقت حضور داشته باشد. قابل ذکر است علاوه به این دو وضعیت، هر عضو هیئت علمی می‌تواند حداکثر در یک مرکز تحقیقات خصوصی به عنوان هیئت مؤسس نیمه‌وقت معرفی شود.

تبصره ۱-۴. مراکز تحقیقاتی موظفند هر ساله اسامی پژوهشگران همکار با آن مرکز را (غیر از عضو مؤسس)، طبق الگوی درخواستی، به معاونت تحقیقات و فناوری جهت ارزشیابی سالیانه اعلام نمایند.

تبصره ۱-۵. تغییر اعضای هیئت مؤسس از زمان اخذ موافقت اصولی مرکز تا هنگام صدور موافقت قطعی تنها در موارد خاصی و بر اساس ارائه دلایل قابل قبول از سوی رئیس دانشگاه علوم پزشکی/سازمان/مؤسسه و معرفی جایگزین هم‌تا و پذیرش کمیته تصویب واحدهای تحقیقاتی امکان‌پذیر خواهد بود.

تبصره ۱-۶. پژوهشگر همکار به فردی اطلاق می‌شود که با ابلاغ رئیس مرکز تحقیقات کمتر از ۲۰ ساعت در هفته با آن مرکز فعالیت‌های تحقیقاتی و یا مشاوره‌ای مشترک داشته باشد.

۴-۱. نام مرکز تحقیقاتی

پیشنهاد نام مرکز تحقیقاتی بر اساسی محور اصلی فعالیت مرکز، بر اساس برنامه‌ها و رسالت‌های ارائه‌شده، و متمرکز بر حوزه تخصصی هیئت مؤسس پیشنهادی مرکز ارائه می‌گردد.

تبصره ۱-۷. درخواست تغییر نام مراکز تحقیقاتی متعاقب صدور مجوز اصولی مرکز از سوی شورای گسترش دانشگاه‌های علوم پزشکی تا زمان صدور مجوز قطعی غیرقابل قبول خواهد بود و لازم است در هنگام ارائه پیشنهاد اولیه از سوی رئیس دانشگاه علوم پزشکی/سازمان/مؤسسه، اهداف بلندمدت نظیر شکل‌گیری پژوهشکده‌های مورد نیاز به‌دقت در نظر گرفته شود.

تبصره ۱-۸. گنجاندن اسامی افراد خاصی در نام مراکز تحقیقاتی دولتی مجاز نمی‌باشد در خصوص موارد خاص کمیته تأسیس مراکز تحقیقاتی مراکز تحقیقاتی معاونت تحقیقات و فناوری وزارت متبوع مختار به تصمیم‌گیری خواهد بود.

ماده ۲. فرایند درخواست تأسیس مراکز تحقیقاتی دولتی

۱-۲. مراکز تحقیقات

مرکز تحقیقات دولتی با ضوابط ذیل تأسیس می‌شود:

۱-۱-۲. ارائه پیشنهاد تأسیس مرکز توسط رئیس دانشگاه علوم پزشکی/سازمان مؤسسه

۲-۱-۲. ارائه اساسنامه پیشنهادی مطابق با اساسنامه الگو (شامل تطبیق هدف، شرح وظایف) نوع و فعالیت مرکز مورد تقاضا، مبتنی بر نیازهای اساسی کشور در یک یا چند حیطه بنیادی، کاربردی و یا توسعه‌ای علوم پزشکی، به تشخیص کمیته تصویب واحدهای تحقیقاتی و با موضوع مشخص و با توجه به برنامه‌های توسعه ملی و اولویت‌های تحقیقاتی در راستای سند چشم‌انداز ۲۰ ساله کشور

۲-۱-۳. وجود تناسب و هماهنگی موضوع مرکز تحقیقاتی با شرح وظایف سازمان متقاضی

۲-۱-۴. معرفی حداقل ۵ نفر عضو هیئت علمی به عنوان هیئت مؤسس، به‌طوری‌که از این تعداد حداقل سه نفر آنها دارای درجه دکتری (PhD) و یا دکتری تخصصی) و ۳ نفر آنها تمام‌وقت باشند. مدارک لازم مربوط به هر یک از اعضای هیئت مؤسس شامل موارد ذیل است:

الف) لازم است از بین اعضای معرفی‌شده به عنوان هیئت مؤسس مرکز، جهت مراکز تحقیقاتی حوزه دندانپزشکی، پیراپزشکی، پرستاری و مامایی حداقل دو نفر دارای $h-index \leq 8$ و جهت سایر مراکز درخواستی حداقل دو نفر دارای $h-index \leq 10$ باشد.

ب) راهنمایی حداقل ۳ پایان‌نامه دفاع‌شده دانشگاهی، مرتبط با فعالیت مرکز، طی ۳ سال اخیر به‌عنوان استاد راهنما

ج) حداقل ۴ طرح تحقیقاتی مرتبط با فعالیت مرکز مورد درخواست به عنوان مجری و حداقل دو طرح تحقیقاتی مرتبط به عنوان همکار اصلی طی ۳ سال اخیر

د) چاپ حداقل ۱۰ مقاله علمی در پنج سال گذشته (مرتبط با فعالیت مرکز). در این خصوص لازم است عضو مؤسس در ۴ مقاله از مقالات ایندکس شده در نمایه‌نامه‌های ISI/PubMed به عنوان نویسنده نفر اول یا مسئول باشد.

ه) دارا بودن حداقل ۳ مقاله مشترک با سایر دانشگاه‌ها/ مراکز تحقیقاتی و یا مؤسسات علمی معتبر خارج از کشور در پنج سال گذشته (مرتبط با فعالیت مرکز).

تبصره ۱-۲. اعضای هیئت مؤسس پس از اخذ مجوز موافقت اصولی تبدیل به اعضای اصلی شده و به عنوان اعضای شورای پژوهشی مرکز از آنها استفاده شود. همچنین تمامی مقررات و قوانین مترتب بر آن همچنان به قوت خود باقی است.

تبصره ۲-۲. فعالیت اعضای مؤسس معرفی شده اعم از تمام وقت یا نیمه وقت بایستی هم‌راستا با اهداف تحقیقاتی مرکز، با نام مرکز و ترجیحاً در محل مرکز انجام پذیرد.

تبصره ۳-۲. در صورتی که عضو مؤسس مرکز تحقیقاتی دارای دستاورد پژوهشی ویژه‌ای غیر از مقاله مانند ثبت اختراع، ابتکار، نوع‌آوری، حل معضل بهداشتی، در سطح ملی یا استانی باشد، معادل سازی آن دستاورد توسط کمیته تأسیس مراکز تحقیقاتی انجام می‌شود.

۲-۱-۵. داشتن امکانات و تجهیزات و فضای مناسب برای فعالیت‌های تحقیقاتی مرتبط

۲-۱-۶. ارائه تعهد بالاترین مقام مسئول دستگاه متقاضی مبنی بر:

الف) اختصاص سالانه دویست میلیون ریال جهت هزینه‌های جاری

ب) تأمین حداقل ۳ نیروی انسانی به پیشنهاد رئیس مرکز برای خدمات پشتیبانی و کارشناسی

ج) تأمین فضای مناسب با امکانات و تجهیزات لازم (حداقل ۳ اتاق با امکانات آزمایشگاهی، کامپیوتر، تلفن، خط اینترنت)

د) تخصیص سالانه حداقل پانصد میلیون ریال برای انجام طرح‌های تحقیقاتی مرکز

تبصره ۲-۴. تشخیص متناسب بودن امکانات و تجهیزات و فضای مناسب برای فعالیت‌های تحقیقاتی تعهدشده مرکز بر اساس مستندات مربوطه (نامه تعهد بالاترین مقام مسئول دستگاه متقاضی) و در صورت لزوم درخواست مستندات تکمیلی بر عهده کمیته مربوطه در معاونت تحقیقات وزارت بهداشت خواهد بود.

ماده ۳. مراحل تأسیس

اعطای مجوز تأسیس مراکز تحقیقاتی به درخواست بالاترین مقام مسئول سازمان یا مؤسسه در دو مرحله موافقت اصولی و موافقت قطعی انجام می‌پذیرد.

۳-۱. موافقت اصولی

۳-۱-۱. اعطای موافقت اصولی، منوط به درخواست و ارائه مستندات لازم از سوی بالاترین مقام مسئول سازمان یا مؤسسه و احراز شرایط و تصویب معاونت تحقیقات و فناوری و شورای گسترش دانشگاه‌های علوم پزشکی خواهد بود.

تبصره: درخواست تأسیس مراکز تحقیقاتی دانشگاه/ دانشکده علوم پزشکی باید مصوبه شورای دانشگاه/ دانشکده را داشته باشد.

۳-۱-۲. مدت اعتبار موافقت اصولی بر اساس برنامه اجرایی ارائه شده توسط سازمان متقاضی و گستردگی حوزه فعالیت تحقیقاتی مرکز تحقیقاتی حداکثر ۵ سال خواهد بود.

۳-۱-۳. اعضای هیئت مؤسس پس از موافقت اصولی به پژوهشگر و یا اعضای شورای پژوهشی تبدیل می‌شوند.

تبصره ۳-۱. در صورت جایگزینی فرد دیگر به جای عضو مؤسس، نامبرده باید شرایط لازم را با تأیید معاونت تحقیقات و فناوری وزارت متبوع داشته باشد.

تبصره ۳-۲. پس از دریافت موافقت اصولی از شورای گسترش، جابجایی اعضا و نیز تغییر نام مرکز تحقیقاتی مصوب شورای گسترش تا ارائه درخواست موافقت قطعی امکان‌پذیر نمی‌باشد.

۳-۲. موافقت قطعی

اعطای مجوز قطعی حداقل سه و حداکثر پنج سال بعد از موافقت اصولی با احراز شرایط ذیل پس از تأیید معاونت تحقیقات و فناوری و تصویب شورای گسترش دانشگاه‌های علوم پزشکی صورت خواهد گرفت. در خصوص مراکزی که در زمان کمتر از سه سال موفق به احراز شرایط مندرج در این دستورالعمل شوند به شرط موافقت کمیته تأسیس مراکز تحقیقاتی مستقر در معاونت تحقیقات و

فناوری وزارت متبوع، پیگیری روند اخذ موافقت قطعی بلامانع خواهد بود.

۳-۲-۱. ارسال تقاضای تبدیل موافقت اصولی به موافقت قطعی توسط بالاترین مقام مسئول دانشگاه علوم پزشکی/سازمان/ مؤسسه به معاونت تحقیقات و فناوری

۳-۲-۲. داشتن برنامه استراتژیک ۵ ساله مورد تأیید معاونت تحقیقات و فناوری وزارت بهداشت.

۳-۲-۳. برخورداری از روند صعودی امتیازات ارزشیابی دوره‌ای (بر اساسی شاخص Z و درصد رشد امتیازات محور تولید دانش حداقل طی یک دوره متوالی سه‌ساله)

۳-۲-۴. جذب بودجه از سازمان‌های دولتی و خصوصی داخلی کشور (حداقل دو مورد)

تبصره ۳-۳. لازم به ذکر است تمامی مستندات طرح‌های ارائه‌شده در معاونت تحقیقات و فناوری بررسی خواهد شد.

۳-۲-۵. انتشار مقالات مشترک با سایر مراکز/مؤسسات/سازمان‌های داخل و خارج از کشور:

لازم است مرکز متعاقب کسب موافقت اصولی، حداقل ۸ مقاله تحقیقاتی مرتبط با موضوع فعالیت مرکز به‌طور مشترک با مراکز یا مؤسسات/سازمان‌های داخل و نیز حداقل ۴ مقاله مشترک با مراکز/مؤسسات خارج از کشور به چاپ برسانند. بدین منظور لازم است نویسنده/نویسندگان مرکز مورد بررسی به‌عنوان نویسنده اول/مسئول باشند و مقالات در نمایه‌های ISI/PubMed منتشر شده باشند.

مقالات مشترک با سایر کشورها عبارتست از مقاله‌ای که با همکاری یک یا چند کشور نوشته شده و در آدرس‌های آن مقاله، آدرس مؤسسات خارجی موجود باشد.

۳-۲-۶. انتشار مقالات اعضای هیئت مؤسس

چاپ حداقل ۱۲ مقاله تحقیقاتی نویسنده اول/مسئول توسط هر یک از اعضای هیئت مؤسس، مرتبط با موضوع فعالیت مرکز، که ۵۰٪ آنها در مجلات نمایه شده در ISI یا PubMed نمایه شده باشند، در این محور الزامی می‌باشد.

۳-۲-۷. در خصوص مراکزی که حسب مورد برون‌دادهای دیگری، مبتنی بر پژوهش‌های انجام‌شده در مرکز، نظیر راهنماهای بالینی، خلاصه سیاست‌گذاری و امثالهم داشته باشند موارد بر اساس امتیازات کسب‌شده در ارزشیابی مرکز با امتیازات مقالات معادل‌سازی می‌گردد و در ارزیابی کیفی نیز به‌عنوان دستاوردهای ویژه مورد ارزیابی قرار خواهند گرفت.

تبصره ۳-۴. پیرو دستورالعمل شماره ۳/۱۰۶۷/پ/۸۹ ص مورخ ۲۶/۷/۸۹ معاونت تحقیقات و فناوری وزارت متبوع در خصوص کلیه شاخص‌ها و مستندات در مراکز تحقیقات علوم پزشکی کشور امتیازات صرفاً به مواردی تعلق می‌گیرند که در آنها نام و عنوان کامل مرکز تحقیقاتی مطابق با دستورالعمل فوق‌الذکر درج شده باشد:

نام مرکز تحقیقاتی، نام دانشگاه علوم پزشکی/سازمان، نام شهر، ایران

به عنوان نمونه:

- Cardiovascular Research Center, Hormozgan University of Medical Sciences, Bandar Abbas, Iran.

تبصره ۳-۵. در صورتی که محل استقرار مرکز تحقیقاتی در بیمارستان یا در ذیل پژوهشکده باشد، می‌توان نام بیمارستان/پژوهشکده را پس از نام مرکز تحقیقاتی اضافه نمود.

به عنوان نمونه:

- Psychiatry Research Center, Roozbeh Hospital, Tehran University of Medical Sciences, Tehran, Iran.
- Child Growth and Development Research Center, Research Institute for Primordial Prevention of Non-communicable Disease, Isfahan University of Medical Sciences, Isfahan, Iran.

ماده ۴. نحوه بررسی و مراحل صدور موافقت قطعی

حداکثر سه ماه پس از تکمیل مدارک، گروه کارشناسی متشکل از افراد ذیل بر اساس فرم امتیازدهی بازدید، از مرکز مورد نظر بازدید و نظر نهایی خود را به صورت مکتوب گزارش می‌نمایند:

۴-۱. نماینده معاونت تحقیقات و فناوری

۴-۲. یک نفر محقق به انتخاب معاونت تحقیقات و فناوری

۳-۴. نماینده معاونت آموزشی وزارتخانه

نظر نهایی گروه کارشناسی همراه با کلیه مدارک لازم پس از بررسی و تأیید معاونت تحقیقات و فناوری جهت تصمیم‌گیری نهایی به دبیرخانه شورای گسترش دانشگاه‌های علوم پزشکی ارسال خواهد شد.

ماده ۵. تشکیلات مراکز تحقیقاتی

چارت نیروی انسانی مراکز تحقیقاتی می‌تواند با توجه به وابستگی تشکیلاتی، حجم و نوع فعالیت مطابق نمودارهای پیشنهادی معاونت تحقیقات و فناوری تعیین شود.

۱-۵. رئیس مرکز

از طرف اعضای هیئت مؤسس پیشنهاد شده و با حکم رئیس دانشگاه/مؤسسه/سازمان به مدت ۳ سال منصوب می‌شود. انتخاب مجدد وی بلامانع است. رئیس مرکز، رئیس شورای پژوهشی و مسئول نظارت بر کلیه فعالیت‌های علمی و تحقیقاتی مرکز خواهد بود.

تبصره: در پژوهشگاه‌ها رئیس مراکز توسط رئیس پژوهشگاه منصوب می‌گردد.

۲-۵. معاون علمی مرکز

توسط رئیس مرکز انتخاب و مسئول هماهنگی و نظارت بر امور تحقیقات و بخش‌های علمی خواهد بود.

ماده ۶. تعلیق / لغو مجوز مراکز تحقیقاتی دارای موافقت اصولی یا قطعی

۱-۶. مراکز تحقیقاتی که طی مدت حداکثر ۵ سال پس از اخذ مجوز اصولی از شورای گسترش موفق به اخذ مجوز قطعی نشوند، ابتدا توسط معاونت تحقیقات و فناوری وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، تذکر کتبی دریافت خواهند نمود. در مرحله بعد، در صورت عدم اقدام لازم و جبران عملکرد و یا نداشتن حداقل‌های اخذ موافقت قطعی (مندرج در همین دستورالعمل)، موافقت اصولی مرکز به پیشنهاد معاونت تحقیقات وزارت بهداشت و با تأیید شورای گسترش دانشگاه‌های علوم پزشکی لغو خواهد شد.

۲-۶. مرکزی که دارای موافقت قطعی است باید برای تداوم اعتبار مجوز بر اساس نتایج ارزشیابی مراکز تحقیقاتی که به صورت سالانه و بر اساس دستورالعمل‌های مدون معاونت تحقیقات انجام می‌گیرد، امتیازات لازم را کسب نماید. چنانچه مرکز طی سه سال متوالی جزو ۱۰٪ انتهایی فهرست ارزشیابی مراکز هم‌گروه قرار گیرد، از طرف معاونت تحقیقات وزارت بهداشت، طی نامه‌ای به بالاترین مقام مسئول دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی/سازمان/مؤسسه، تذکر داده خواهد شد. اگر ظرف مدت یک سال از این اعلام، مرکز همچنان نتواند این وضعیت را اصلاح نماید، مجوز اصولی آن از سوی شورای گسترش دانشگاه‌های علوم پزشکی و با نظر معاونت تحقیقات و فناوری لغو خواهد شد.

۳-۶. اخذ مجدد موافقت اصولی مرکز منوط به آغاز فرایندهای مربوط به اخذ موافقت اصولی خواهد بود که حداقل به مدت یک سال از زمان لغو موافقت قطعی مرکز توسط شورای گسترش دانشگاه‌های علوم پزشکی امکان‌پذیر نخواهد بود.

تبصره ۱-۶. در صورت انجام تخلفات پژوهشی و درمانی و احراز آن به تشخیص معاونت تحقیقات و فناوری امتیاز مرکز مربوطه توسط معاونت تحقیقات و فناوری به حالت تعلیق درآمده و توسط شورای گسترش دانشگاه‌های علوم پزشکی لغو می‌شود.

ماده ۷. این آیین‌نامه در ۷ ماده و ۲۰ تبصره در دویست و پنجاه و پنجمین جلسه مورخ ۱۳۹۵/۵/۱۷ شورای گسترش دانشگاه‌های علوم پزشکی به تصویب رسید.

دکتر حسن هاشمی

وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی